הטמא והני נמי מינא דטמא הוא ואיכא דאמרי דסוסים וגמלים לא קא מיבעיא להו דלא שתו אינשי כי קמיבעיא להו דחמור דשתו אינשי ומעלו לירקונא מאי אמר להו רב ששת תניתוה היוצא מן הטמא טמא והיוצא מן הטהור טהור והני נמי מטמא קאתי מיתיבי מפני מה אמרו דבש דבורים מותר מפני שמכניסות אותו לגופן א] ואין ממצות אותו מגופן הוא דאמר כר' יעקב דאמר ב] דובשא רחמנא שרייה דתניא ר' יעקב אומר ¹אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף זה אתה אוכל ואי אתה אוכל שרץ עוף טמא שרץ עוף טמא בהדיא כתיב אלא ג] שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ ואיזה זה זה *דבש דבורים יכול אף דבש הגזין ד] והצירעין אמרת לא ומה ראית לרבות ה] דבורים ולהוציא הגזין והצירעין מרבה אני דבש דבורים שאין לו שם לווי ומוציא אני דבש הגזין והצירעין שיש לו שם לווי כמאן אזלא הא א)דתניא ג)דבש הגזין והצירעין טהור ומותר ב)באכילה ו] דלא כרבי יעקב טהור אלמא בעי מחשבה ז] תניא נמי הכי ג)דבש ד)בכוורתו מטמא טומאת אוכלין ח] שלא במחשבה ט] חלי דיחמורתא סבור רבנן י] למימר ביעי נינהו ואסירן אמר רב ספרא ה)זרעא דאילא הוא דאזיל בתר אילתא ואיידי דרחמה צר לא מזדקקא ואזיל בתר יחמורתא ונתרי אמר רב הונא ו)עור הבא כנגד פניו של חמור מותר מ"ט פירשא בעלמא הוא א"ל רב חסדא תניא דמסייע לך ז)עור הבא כנגד פניו של אדם בין חי בין מת טהור מאי לאו בין הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו מתה לא בין הוא חי ואמו מתה בין הוא מת ואמו חיה והתניא בין הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו מתה ח)אי תניא תניא: **מתני'** ט)דג טמא שבלע דג טהור מותר באכילה י)וטהור שבלע דג טמא אסור באכילה לפי שאינו גידולו: **גמ'** טעמא דחזיניה דבלע הא לא חזיניה דבלע אמרי אשרוצי אשריץ יא] כ)מנלן דתניא ל)דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים אי הכי כי חזינא דבלע אמרי' האי איעכלא והאי אשרוצי אשריץ אמר רב ששת כגון שמצאו דרך יב] הריעי רב פפא אמר כגון שמצאו דרך בית הבליעה רב נחמן יג] אמר כגון שמצאו שלם רב אשי אמר רוב דגים במינן משריצין יד] וכמי שבלע לפנינו דמי: ת"ר דג טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים כל המוליד מניק וכל המטיל ביצים מלקט חוץ מעטלף שאף על פי שמטיל ביצים מניק הדולפנין

מטמא. הוי משמע מגופיה דטמא מן הטמא משמע מינו של טמא(א) הן דדמו לחלב: **והני נמי.** מטמא קאתו שבתוך הטמא היו ואע"ג דלאו מגופיה מימצו אסירי: **שמכניסות אותן לגופן.** שאוכלין מפרחי האילן ומהן נעשה הדבש במעיהן: **ואין ממצים אותו.** טו] דובשנו מגופו וקשיא לרב ששת דהא הכא כיון דלאו מגופייהו מימצו שרי:(ב) רב ששת אמר כל שהיה בתוך הטמא טז] דאמר כר' יעקב בטעמא דדבש לאו משום שמכניסות אותן לגופן הוא אלא דרחמנא שרייה בהדיא וגזירת הכתוב היא: **שרץ** יז] **העוף טמא.** הוולד ממש בהדיא כתיב בו (ויקרא יא) את אלה תשקצו מן העוף: **אלא שרץ עוף טמא** יח] **שאתה אין אוכל.** דלהכי דייקא ואי אתה דתיהדר ותידוק מיניה אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ שאינו ולד דוגמתו כגון דבש. ל"א אלא שרץ עוף טמא אי אתה אוכל יט] ומאידך קרא נסיב לה כ] מכל שרץ העוף וגו': **הגזין והצירעין.** מין ארבה: **דבש דבורים.** דבש סתמא (הוו) קרו ליה. דבש הגזין הכי הוא דמיקרו: **טהור.** מלקבל טומאת אוכלין דסתמיה לאו לאכילה עד שיחשב עליו: **טהור אלמא בעי מחשבה.** בניחותא: **דבש בכוורתו.** כא] ואכתי לא חשיב עליה שהרי הוא בכוורתו. ובדבש דבורים מיירי דאין כוורת אלא לדבורים: **חלי דיחמורתא.** כעין בילי זכר כב] שהיחמורות מוציאות מרחמן: **ואסורין.** משום אבר מן החי שנעקרו מן הזכר נרחם: **דאזיל בתר איילתא.** להיזקק לה: **ונתרי.** שופך זרע הרבה ונקרש: **עור הבא כנגד** כג] **פני חמור.** כעין שליא שהחמור טולד בו: **טהור.** מלטמא כד] במגע ובמשא: **מאי לאו.** אפילו הולד והאם מתים אפ"ה העור אין מטמא אלמא כה] דאמר שליא לא מן הולד ולא מן האם אלא פירשא בעלמא היא: ה"ג **לא בין הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו חיה.** שמגוף האם הוא והרי היא חיה אבל לגבי אכילה כי שדית ליה בתר אם נמי אסור: **מתני' שבלע.** משמע דידעי ודאי שבלעו: **לפי שאינו גידוליו.** אלא כשהוא חי בלעו אבל גידוליו שרי שהיוצא מן הטהור טהור: **גמ' אשרוצי אשרין.** דג טהור זה שנמצא בתוך הטמא נשרץ בגופו ועוברו הוא ואסור: **דג טמא משריץ.** בגופו עוברו כשאר בהמה וחיה: **דג טהור מטיל ביצים.** ויושב עליהן ומחממן עד שיוצאים מן הקליפה כעופות: **אי הכי.** דדג טמא משריץ האי דבלע איעכל והוי ריעי וזה שנמצא בתוכו אשרוצי אשרציה ועוברו הוא וליתסר: **דרך בית הריעי.** ואי עוברו הוא בבית הרחם מיבעי ליה כו] לאישתכוחי: **שמצאו שלם.** שנגמרה כל צורתו וגדול הוא ואי עוברו כז] לא הוי משתהי ברחם כולי האי: **רב אשי אמר.** מתני' לאו כדחזייה דבלע אלא שנמצא בתוכו והאי דקתני שבלע כיון דרוב דגים במינן משריצים וזה השריץ מין אחר כמו שבלע כפנינו דמי: **כל המוליד.** שיולד עובר ממש: **מניק.** שיש לו דדים וכל המטיל ביצים אין לו דדים כח] ומלקט פירורים ומפרנס בניו: **עטלף.** קלב"א שורי"ץ דומה לעכבר ויש לו כנפים: ה"ג הדולפנין

תניתוה היוצא מן הטמא טמא. הא יט](ס)דמשמע לסימן נקטיה לא קשה מידי כדפרישי' לעיל (דף ו. ד"ה למה): **הגזין** וצרעין. גרסינן ולא גרסינן חגבים ל] שזה עוף כמו גוי דכלאה דגלה לא] (דף יז.) לפי' ר"ת: **עור** הבא נגד פניו של חמור. פי' לב](ע) כדלעיל: **מאי** לאו בין הוא לג] ואמו מתה. פי' אלמא לא הוי העור לא מן הולד ולא מן האם אלא לד] הזרע שנתקרש: **לא** בין הוא חי ואמו מתה בין הוא מת ואמו חיה. שהעור לא לה] בין שניאס מן האם ומן הולד ולפיכך טהור עד שימותו שניהם ובקונטרס לו] פירש בין הוא ואמו חיה בין הוא מת ואמו חיה (פ)[אבל לז] אמו חיה לעולם בעינן וכמו שפירש' נראה דמדנקט רב חסדא בין הוא מת ואמו מתה משמע דאין לו סייעתא אלא מהא דמטהרינן בשניהם מתים לח] אבל אם האחד חי אין כאן סייעתא: **דג** טהור שבלע דג טמא אסור באכילה. תימה לט] במסכת אהלות (פי"א מ"ז) (צ)תנו כלב שאכל בשר המת כמה תשהה במעיו שלשה ימים מעת לעת ובעופות ובדגים כדי שתפול לאור ותשרף אלמא חשיב עכול והכא נמי ליסתרי ולא מסתבר לחלק בין בשר המת לשאר דברים דשלשה ימים דכלב משמע בכל דבר דמדמייתי עלה במסכת שבת פרק השואל (דף קנה:) יודע הקב"ה בכלב שמזונותיו מועטות לפיכך משהה אכילתו במעיו שלשה ימים ויש לחלק בין איסור לטומאה ויש רוצים להתיר מתוך מ] משנה זו חטה שנמצאת בפסח במעי תרנגולת ולפי מה שחלקתי בין איסור לטומאה אין זה ראיה עוד מא] פירש ר"ת דשאני יש להחמיר כר' יהודה בן בתירה דבעי מעת לעת (ק)ואם באנו לומר דאין חילוק בין איסור לטומאה נ"ל מב](ר)דשמעתא איירי בלא שהה כדי עיכול ומ"ת אי לא שהה כדי עיכול היכי פריך בגמ' כי חזינא דבלע נימא האי איעכל והאי אשרוצי אשריץ וי"ל מג] פעמים ממהר להתעכל קודם ולא הוי ככלב דלעולם מד] ג' ימים: **רוב** דגים במינם משריצים. מה] הלכתא כרב אשי דהוא בתראה ויש להתיר אותן דגים שקורין מו](ש)מרג"ש הנמצא תוך דג בלינ"א ואע"ג דלא חזינן דבלע ואין להקשות ממתני' דשריא דג טמא שבלע דג טהור לרב ששת דאסר מי רגלים של חמור דאפי' לליסנא בתרא דרב ששת דאסר אף של סוסים וגמל לא דמי חלא דמתני' לא איירי אלא נמצא מז] תוכו דג טהור ואפילו יצאו הכא פשיטא דדגים עייל דגים נפיק (ת)אבל מים שהבהמה שותה לחלוחית הגוף מתערב עמהם ובת"כ מח] תני גבי דגים תאכלו לרבות הטהור שבמעי טמא יכול אף הטמא שבמעי טהור ת"ל אותם מה ראית לומר בבהמה שבמעי טמא טמא ושבמעי טהור טהור מט](א)(מטמא שבמעי הטהור טהור) ובדגים אינו כן לפי שאין גדוליו (ב)ואין ראיה משם לאסור דג טמא שבלע דג טהור אמר שילא משום דנקט שבמעי הטמא דלאו דוקא (ג) אלא משום טמא שבמעי (ג)טהור דדילמא היא דשרינן ביצא לחוץ משום דחשיב עיכול: **דג** טמא משריץ דג טהור מטיל ביצים. בע"ז פרק אין מעמידין (דף מ.) מפרש תרווייהו מטילי ביצים ניהו זה משריץ מבחוץ וזה משריץ מבפנים:

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות הל' ג טוש"ע י"ד סימן פא סעיף ח:
כז ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
כח ג מיי' פ"א מהלכות טומאת אוכלין הל' יח:
כט ד (מיי' פ"ג מהל' מאכלות אסורות) טוש"ע י"ד סימן פא ס"ג:
ל ה מיי' פ"ב מהל' מאכלות אסורות הלכה כ ועיין בהשגות ובכ"מ טוש"ע שם סעיף ד:
לא ו מיי' פ"ג מהלכות טומאת מת הל' יב:
לב ז מיי' פ"א מהלכות מאכלות אסורות הלכה ה טוש"ע י"ד סי' פג סעיף ט:
לג ח מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

תורה אור השלם

1. אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף ההלך על ארבע אשר לו כרעים ממעל לרגליו לנתר בהן על הארץ: ויקרא יא כא

לעזי רש"י

קלב"א שורי"ץ. עטלף.

מוסף רש"י

דג טמא משריץ. דג עצמו במעי אמו (ע"ז מ.).

שיטה מקובצת

א] ואינן ממצות: ב] דאמר דהני רחמנא והיבת דובשא נמחק: ג] אלא. ס"א מהאי קרא דכתיב וזה אשר לא תאכלו וגו' שרץ: ד] הגזין. מפורש בתוספתא בס"ק מפני שהוא ריר: ה] לרבות דבש דבורים ולהוציא דבש הגזין: ו] באכילה כמאן דלא: ז] מחשבה מכלל ודבש דבורים לא בעי מחשבה תניא: ח] אוכלין. גליון רא"ת והלא במס' מכשירין חשיב ליה בהדי משקין וי"ל דהכא מיירי בעודו עם השעוה והתם כשהופרש ממנו: ט] במחשבה הני חלי. עיין בערוך ערך חלי: י] רבנן קמיה דרב ספרא למימר ביעי כו' אמר להו רב ספרא: יא] תיבת מנלן נמחק: יב] דרך בית הרעי: יג] נחמן בר יצחק אמר: יד] משריצין. ס"א במינן משריצין אי הכי מאי איריא כדחזינא דבלע אפילו לא חזינא נמי ה"נ [illegible] כיון דרוב דגים במינן משריצין כמי שבלע לפנינו: טו] ואין ממצות אותו מגופו [illegible]: טז] הטמא טמא: יז] שרץ עוף טמא: יח] טמא אי אתה אוכל: יט] [illegible] ולשון ראשון עיקר. תוספות [illegible]: כ] [illegible] אשר לא תאכלו מהם הנשר וכו' וכל שרץ העוף: כא] ואכתי לא: כב] זכר שהחמורה מוציאה מרחמה הס"ד: כג] כנגד פני של החמור: כד] [illegible] במגע ובמשא: כה] אלמא דאינו לא מן הולד: כו] ליה לאישתכוחי הס"ד: כז] עוברו הוא לא: כח] דדים אלא מלקט ור"י פי' מלקט מאכל כדאמרינן במס' שבת והלקטין לתינוקות. תוס' ישנות: כט] הא דאמרינן לעיל לסימן: ל] חגבים [illegible]

מסורת הש"ס

א) מכשירין פ"ו מ"ד, ב) [כתובה דמכשירין איתא דבש דבורים ולא נזכר הגזין], ג) ב"ק פ., ד) תוספתא נגה פ"ד ה"ד, ה) [שבת קנה: וש"נ], [illegible]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מטמא וכו' של טמא והני נמי מינא דטמא הן דדמו לחלב: (ב) ד"ה שמכניסות וכו' שרי הס"ד ואח"כ מ"ה הוא רב ששת דאמר וכו' טמא דאמר:

רבינו גרשום

הטמא. קאמר כלומר הני דנפקי דהוו מין טמא דעבידי כמין חלב טמאין: ואיכא דאמרי דסוסים וגמלים לא קא מיבעיא להו דלא שתו להו אינשי. לשום רפואה ולא כלום הוי ולא אסיר דלא חשיבי למידי: כי קא מבעי דחמור וכו': והני נמי מי רגלים של חמור מטמא קא אתו ואסירי. להאי לישנא בתרא בין עכירי בין לא עכירי אסירי: שמכניסות אותו לגופן. שינוקין אותו מעשבי ההרים: ואין ממצות אותן מגופן. כשמוציאין אותן אלא כי היכי דעול הכי נפיק וקשיא לתרוייהו לישני דלישנא בתרא קשיא דהאי דבש דמטמא נפיק ושרי. וללישנא קמא קשיא דאילו התם קאמר כי עכירי אע"ג דלאו מגופיה קמיצוי אסירי והכא בדבש כיון דאין ממצות אותו מגופן שרי [illegible] דהוא דאמר כר' יעקב דאמר דובשא כו': שרץ עוף טמא בהדיא כתיב איסורייה אלא מאידך קרא מפיק ליה דכתיב את זה תאכלו אתה אוכל ואי אתה אוכל שרץ עוף טמא אי אתה אוכל אבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ מוציא מגופו: הגזין. מין ארבה: שאין לו שם לווי. תולה שמו על שם לווי שם שרץ האסור אלא דבש סתמא [illegible] בדבורים: בינרת הדבש. מדאמרינן טהור אלמא בעי מחשבה דשאר דבש טמא טומאת אוכלין אפי' שלא במחשבה והאי לא מטמא אי לא חישב עליו: חלי. הני חלי דיחמורתא שנמצאין ברעי שלה כעין ביצים סבור רבנן קמיה דרב ספרא למימר ביעי נינהו ואסירי באכילה דהוו כאבר מן החי דלא התירה [תורה] שום ביצים אלא דעוף [אבל אלו דומין] כביצים של בהמה שפורשין ממנה בחייה: אמר להו רב ספרא לאו ביצים נינהו אלא זרעא דאיילא הוא דאזיל בתר אילתא ולא מקבלא ליה אילתא משום דרחמה צר וכיון דחזיא דלא מקבלא ליה (ג) אזיל בתר שדומה לאיילא יחמורתא ועד שהוא הולך אחריה סובל בגופו זרעו ומתבשל בגופו הרבה וכשבא על היחמורה אגב דנתקרש הזרע הרבה אינו נבלע בגופה ומוציאתו לחוץ עם הריעי שלה ואותו זרע כיון שנתבשל נראה כעין ביצים ואינן ביצים ושרו דלאו כאבר מן החי נינהו: עור הבא כנגד פניו של חמור מותרין באכילה שכשנולד החמור יש לו עור דק על פניו כעין שליא ולאו שליא הוא ואינו דבוק נמי לפניו אלא כך הוא בריה בפני עצמו ופירשא בעלמא הוא: תניא דמסייעא לך. דפירשא בעלמא הוא: עור הבא כנגד פניו של אדם. דהכי נמי יש לאדם עור דק על פניו כשנולד ואותו עור אינו לא מן האם ולא מן הולד וטהור הוא משום טומאת מת: לא בין הוא חי ואמו מתה. דשדינן ליה בתר חי הא לאו הכי טמא: והתניא בין הוא מת ואמו מתה טהור אי תניא תניא: טעמא דחזיניה לדג טמא דבלע דג טהור. משום הכי מותר באכילה הא לא חזיניה דבלע אמרינן אשרוצי אשריץ כלומר דהא דג טמא איעבר להאי דג טהור במעיו: דתניא דג טמא משריץ. מתעבר ומוליד ולדותיו: דג טהור מטיל ביצים ומחממן עד שיש בהן צורה ובוקען ויוצאין: האיך דבלע איעכלא במעיו והאי דנמצא במעיו אשרוצי אשרוציה וליתסר: כגון שמצאו. להאי דג טהור דרך בית הרעי דטמא דאם איתא דאשרצי לא משתכח בבית הרעי אלא בשיליתו. או שמצא בבית הבליעה שאין דרכו של וולד להיות שם. או שמצאו שלם דאם איתא דהוי וולד לא הוה שלם דהוי גמור אלא האי בלעו: רב אשי אמר כיון דרוב דגים שמאין במינן משריצין מולידין ולא מין אחר והאי כיון דטהור הוא שנמצא בבטנו כמי שבלע בפנינו דוודאי דג טמא אינו משריץ אלא מינו: כל המוליד מניק ולדותיו וכל המטיל ביצים מלקט ביצים ויושב עליהן ומחממן ובכך פרה ורבה. ואיכא דאמר מלקט שאינו מניק אלא מלקט המאכל בפיו וזורקו לפני ולדותיו ובכך מפרנסן:

עוף: לא] דנדה בפ' כל היד לפי' ר"ת והה"א הוא של שמש וגזין: לב] פי' שליא הס"ד: לג] הוא חי ואמו חיה בין הוא מת ואמו: לד] אלא מן הזרע שנתקרש דהוי: לה] בא מן שניהם: לו] ובקונט' גרים בין הוא חי ואמו: לז] דאמו חיה: לח] מתים נמצא דהוי כפרש בעלמא אבל: לט] תימה דבמסכת אהלות תנן גבי כלב שאכל: מ] מתוך האי משנה חטה: מא] עוד אמר ר"ת: מב] צ"ל דהכא מיירי בלא שהה: מג] י"ל דפעמים ממהר: מד] דלעולם כבר ג' ימים: מה] נראה דהלכתא כרב אשי: מו] שקורין [illegible] נמצאות תוך דג טמא גדול שקורין: מז] נמצא בתוכו של דג טמא ואפילו יצא נמי לא דמי דדג עייל דג נפיק אבל: מח] ובת"כ תניא גבי: מט] טהור הטמא שבמעי הטהור טהור ובדגים אינו כן לפי שאין גדוליו ואין לאסור משום דג טמא: נ] דוקא נקטיה אלא משום כי טהור נקטיה דהא שרינן ביציאתו לחוץ משום:

א) עי' ערוך השלם ערך חלי ב'. ב) בערוך הגי' אזיל בתר יחמורתא לאילתא.

Torah-Box.com diffusion du judaïsme aux francophones